

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-64>

УДК 351:304

Будякова Олена Юріївна

кандидат економічних наук,
доцент кафедри смарт-економіки,
Київський національний університет технологій та дизайну
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6028-2650>

Суддя Юрій Миколайович

магістрант,
Київський національний університет технологій та дизайну
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-3202-1529>

Olena Budiakova, Yurii Suddia

Kyiv National University of Technologies and Design

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ПАРАДИГМІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY IN THE PARADIGM OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Анотація. Стаття присвячена актуальним аспектам корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) у парадигмі сталого розвитку. Досліджено еволюцію та становлення КСВ через призму сталого розвитку. Визначено мету КСВ – сприяння сталому розвитку та внесок у сталий розвиток. Проаналізовано засоби досягнення мети корпоративної соціальної відповідальності: розробка стратегії КСВ або імплементація цілей КСВ у стратегію організацій. Диференційовано практики КСВ, які мають обов'язковий та добровільний характер. Надано класифікацію добровільних практик КСВ організацій, які відповідають трьом вимірам сталого розвитку. Наведено практики КСВ вітчизняних організацій на основі даних Центру «Розвиток КСВ Україна». Проаналізовано КСВ організацій за даними «Каталогу внеску бізнесу в перемогу України». Наведено фрагманські проєкти Центру «Розвитку КСВ Україна», серед яких ESG індекси організацій та зелені ініціативи. Досліджено зміни у європейському законодавстві та основні політики щодо КСВ та соціально-відповідального бізнесу. Наведено кращі практики впровадження нових сталих моделей: смартекономіки, smart-спеціалізації, зеленої економіки, циркулярної економіки та сталої біоекономіки для прискорення зеленої та цифрової трансформації, які забезпечують принципи КСВ, соціально відповідального бізнесу та є інструментами та механізмами сталого розвитку.

Ключові слова: конкурентоспроможність, КСВ, соціально-відповідальний бізнес, людський капітал, персонал, ринок праці, робочі місця, інвестиції, ESG, зелена та цифрова трансформація, біоекономіка, смартекономіка, зелена економіка, циркулярна економіка, smart-спеціалізація.

Summary. The article is devoted to topical issues of corporate social responsibility (CSR) in the paradigm of sustainable development. The evolution and formation of CSR through the prism of sustainable development are studied. It is determined that CSR is a concept that reflects the quality of relations between an organization and society. The purpose of CSR is defined as the promotion of sustainable development and contribution to sustainable development. The means of achieving the goal of corporate social responsibility are analyzed: development of a CSR strategy or implementation of CSR goals in the strategy of organizations. The author differentiates between CSR practices that are mandatory and voluntary. A classification of voluntary CSR practices of organizations that correspond to the three dimensions of sustainable development is provided. CSR practices of domestic organizations based on the data of the Center for CSR Development Ukraine are presented. The CSR of organizations is analyzed according to the "Catalog of Business Contribution to the Victory of Ukraine": the number of companies represented in the catalog of business contribution to the victory of Ukraine; segmentation of companies represented in the catalog of business contribution to the victory of Ukraine; TOP-6 sectors of the economy represented in the catalog of business contribution to the victory of Ukraine; types of CSR assistance, information from ATB Corporation. The article presents the CSR Development Center Ukraine's fractional projects, including ESG indices of organizations and green initiatives. Changes in European legislation and key policies on CSR and socially responsible business are analyzed. The best practices of implementing new sustainable models are presented: smart economy, smart specialization, green economy, circular economy and sustainable bioeconomy to accelerate green and digital transformation, which ensure the principles of CSR, socially responsible business and are tools and mechanisms

for sustainable development. It is concluded that the CSR concept contributes to sustainable development, which has three dimensions – economic, social and environmental. The EU has included CSR in the 2030 Agenda for Sustainable Development. The European Commission has defined CSR as the responsibility of organizations for their impact on society, so CSR should be managed by organizations.

Keywords: competitiveness, CSR, socially responsible business, human capital, personnel, labor market, jobs, investments, ESG, green and digital transformation, bioeconomy, smart economy, green economy, circular economy, smart specialization.

Постановка проблеми. Організації протягом останніх десятиліть використовували корпоративну соціальну відповідальність (КСВ), щоб створювати користь суспільству, водночас зміцнюючи репутацію та конкурентоспроможність організації. КСВ є елементом корпоративної культури, яка вимагає виконання обов'язкових та добровільних зобов'язань організацій. Економічний результат та корпоративні інтереси відходять на другий план й формується нове бачення корпоративних цінностей. Це означає, що організації працюють добровільно, без примусу з боку законодавства, над досягненням економічних, соціальних та екологічних цілей у своїй повсякденній діяльності.

Аналіз шляхів та методів підвищення ефективності ролі КСВ організацій у стабілізації економіки, збереженні навколишнього середовища, підвищенні якості життя населення, а отже соціальної відповідальності бізнесу та КСВ у парадигмі сталого розвитку є актуальною проблемою, вирішення якої має як теоретичне, так і практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню основних аспектів корпоративної соціальної відповідальності в контексті сталого розвитку приділяло увагу багато вітчизняних науковців, зокрема: В.В. Байло, О.С. Білан, Т.В. Білорус, Н.А. Бочарова, О.А. Грішнова, О.С. Іршак, І.М. Кліменко, О.Л. Коломієць, А.М. Колот, П.О. Лиска, О.О. Охріменко, У.В. Ситайло, А.І. Черепанин, С.Г. Фірсова, І.В. Федотова, Д.В. Фоменко та ін.

Колот А.М., Грішнова О.А. з колективом авторів акцентують, що з кожним роком питання соціальної відповідальності бізнесу (корпоративної соціальної відповідальності) стає все актуальнішим і для України [22].

Фірсова С.Г. та Білорус Т.В. визначають КСВ як основу сталого розвитку організації, держави, суспільства. Автори визначають, що глобальна концепція сталого розвитку передбачає управління, в основу якого покладене досягнення балансу у розвитку трьох основних елементів: економічного зростання, соціальної інтеграції та захисту навколишнього середовища. Автори наголошують на тому, що досягнення цілей сталого розвитку держави залежить від широти використання та дотримання його принципів та цілей на мікрорівні, тобто організаціями [23].

Бочарова Н.А. та Федотова І.В. досліджують глобальні тренди розвитку корпоративної

соціальної відповідальності (КСВ) з особливим акцентом на сталий розвиток життєздатності підприємств [13].

Колектив авторів [18] зазначають, що перехід України на рейки сталого економічного розвитку, її інтеграція до європейського і світового співтовариства, вимагають запровадження сучасних практик взаємодії держави та бізнесу, а також бізнесу і суспільства, які б дозволили посилити взаємну відповідальність усіх учасників суспільного життя... Авторами КСВ визначена як «концепція, згідно з якою компанії інтегрують соціальні та екологічні питання у свою комерційну діяльність та у їх взаємодію із заінтересованими сторонами на добровільній основі» [18].

Кліменко І.М. досліджує засади КСВ як чинника сталого розвитку. Автор доводить, що існує взаємозалежність цілей сталого розвитку та головних принципів КСВ. Також обґрунтовує необхідність розбудови національної моделі КСВ на основі цілей та принципів сталого розвитку [17].

Білан О.С. визначає зміст КСВ як чинника сталого розвитку. Автор доводить, що добровільна відкрита звітність дає компанії змогу продемонструвати свою прихильність принципам концепції КСВ і сталого розвитку, стати прозорою для суспільства й надати значиму для неї інформацію в рамках корпоративної екологічної, соціальної та етичної результативності [12].

Іршак О.С., Коломієць О.Л. та Черепанин А.І. пропонують сучасну класифікацію видів КСВ, ґрунтуючись на концепції сталого розвитку та досягненні Цілей сталого розвитку [16].

Охріменко О.О., Фоменко Д.В. та Ситайло У.В. досліджують інтеграцію цілей сталого розвитку ООН (ЦСР) у стратегії КСВ. Автори пропонують розроблену комплексну структуру для узгодження стратегій КСВ з ЦСР, встановленні ефективних критеріїв оцінки та аналізу впливу залучення зацікавлених сторін і регіональних варіацій на цю інтеграцію [21].

Лиска П.О. присвятив дослідження визначенню ролі розвитку КСВ для забезпечення сталого розвитку підприємства та суспільства в цілому. Автор співставляє глобальні та національні цілі сталого розвитку, та виділяє роль підприємств у сприянні їх досягненню. Автор визначає сутність концепції КСВ та її зв'язок із сталим розвитком [20].

Байло В.В. [11] досліджує вплив корпоративної соціальної відповідальності на сталий розвиток підприємств.

Але актуальні аспекти концепції корпоративної соціальної відповідальності у парадигмі сталого розвитку та внеску КСВ у перемогу України в умовах воєнного вторгнення потребують додаткових досліджень.

Метою статті є дослідження актуальних аспектів корпоративної соціальної відповідальності у парадигмі сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Глобальна концепція сталого розвитку передбачає управління, в основу якого покладене досягнення балансу у розвитку трьох основних елементів: економічного зростання, соціальної інтеграції та захисту навколишнього середовища [23].

Концепція КСВ у форматі, який позиціонується в теперішній час, є результатом та продуктом еволюції відносин організацій ХХ століття, сформована на початку 1950-х років. Історія КСВ фактично охоплює понад два століття, від зародження філантропічної відповідальності до концепції сталого розвитку.

Термін корпоративна соціальна відповідальність введений у 1953 р. економістом Г. Боуеном у публікації «Соціальна відповідальність бізнесмена» [1], але тільки у 1970-х роках КСВ почала поширюватись. У 1971 р. Комітетом економічного розвитку була впроваджена концепція «суспільного договору» між бізнесом та суспільством, згідно з якою у організацій існує зобов'язання сприяти потребам суспільства. 1990-ті роки започаткували розповсюдження КСВ. У 1991 р. професор Арчі Б. Керрол у статті «Піраміда корпоративної соціальної відповідальності» [2] визначив ключові сфери щодо КСВ. Так, класична модель КСВ включає 4 сфери діяльності, які відображені у піраміді Керролла та передбачають економічну, юридичну, етичну та філантропічну відповідальність.

У 2000-х роках КСВ змістила акцент на екологічну відповідальність та екологічні практики. Стратегії КСВ організацій сфокусувались на позитивному впливі на навколишнє середовище.

Протягом останніх двох десятиліть КСВ продовжувала розвиватись завдяки актуальності соціальних та екологічних показників діяльності. Європейський Союз включив КСВ до Порядку денного щодо сталого розвитку до 2030 року.

Проблеми навколишнього середовища, які посилюються діяльністю організацій (використання викопного вуглецю, викиди парникових газів, виснаження земельних ресурсів, забруднення ґрунтів, водних ресурсів, виробництво відходів тощо), знаходяться в центрі уваги організацій, щоб зменшити негативний вплив на довкілля та природні екосистеми.

Згідно з робочим визначенням Світового Банку, «Корпоративна соціальна відповідальність – це зобов'язання бізнесу сприяти сталому економічному розвитку – працювати з працівниками, їхніми сім'ями, місцевою громадою та суспільством в цілому, щоб покращити якість життя у спосіб, який є корисний як для бізнесу, так і для розвитку» [9].

Отже, стейкхолдери також спонукають організації приділяти увагу КСВ. Програми КСВ передбачають розробку стратегії корпоративної соціальної відповідальності, або імплементацію в стратегію організацій, що сприяє обміну інформацією зі споживачами, клієнтами, інвесторами, зацікавленими сторонами.

Для досягнення мети КСВ організації розробляють та впроваджують стратегію КСВ, або імплементують цілі КСВ у стратегію організації що дає можливість проаналізувати економічні, соціальні та екологічні переваги та надати чіткий план, який передбачає виконання зобов'язань, з якими можна поділитися зі стейкхолдерами та зацікавленими сторонами щодо практик сталого розвитку. Стратегії КСВ можуть включати зобов'язання, регламентовані законодавством та добровільні заходи: корпоративну благодійність, підтримку волонтерських ініціатив тощо. З точки зору економічної відповідальності, це виходить за рамки тільки отримання прибутку, це передбачає створення благ та добробуту, тобто прибуток як ціль не стоїть вище за цінності людей, навколишнього середовища та суспільства.

Добровільні практики КСВ організацій, які відповідають трьом вимірам сталого розвитку наведено у табл. 1.

Вітчизняні організації також імплементують принципи КСВ у стратегії.

В Україні КСВ понад 15 років впроваджує та розвиває Центр «Розвиток КСВ Україна» (CSR Ukraine) [7], який є національним партнером CSR Europe (Брюссель, Бельгія), та «Всесвітньої ради бізнесу зі сталого розвитку» (World Business Council on Sustainable Development) [10] (Женева, Швейцарія).

Центр «Розвиток КСВ Україна» (CSR Ukraine), заснований у 2008 р., є неприбутковою експертною організацією з КСВ. Метою організації є реалізація проєктів соціальної відповідальності (sustainability) для системних та якісних змін в Україні. Організація має 4 пріоритетні напрями: КСВ у часи конфлікту, співпраця бізнесу, університетів і шкіл, стійкість муніципалітетів і державних компаній, зелені ініціативи. CSR Ukraine реалізує наступні проєкти: Форум бізнес-університет, Стратегічний діалог між ректорами та керівниками компаній, Національний пакт для молоді (21 компанія об'єдналася для створення 10 000 стажувань і робочих місць для молоді), Career Hub, Green Hub тощо [7].

Серед флагманських проєктів CSR Ukraine: Конкурс кейсів з КСВ, Індекс ESG компаній, SDG Ambassadors та багато інших. CSR Ukraine був залучений у підготовку Концепції з розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні [7].

Таблиця 1 – Класифікація добровільних практик КСВ організацій

Вимір	Характеристика
Економіка	розробляти і послідовно додержуватись корпоративних кодексів або інших документів власної ділової етики
	розвивати якість, споживчі властивості, а також соціальну значущість власної продукції і послуг
	підтримувати добросовісну ділову практику, установлюючи надійні відносини з постачальниками, дистриб'юторами та компаніям, які задовольняють вимоги соціальної відповідальності
	сприяти розвитку малого та середнього бізнесу, створюючи власні технологічні ланцюжки, а також брати участь у відповідних галузевих і міжгалузевих програмах
Екологія	здійснювати заходи, спрямовані на економію використання енергії, водних та інших природних ресурсів
	організовувати переробку відходів виробництва та очищення стічних вод
	постійно вдосконалювати та впроваджувати безвідходні технології виробництва
	скорочувати викиди шкідливих речовин в атмосферу
	організовувати раціональне землекористування та підтримувати природне середовище проживання, у тому числі рекреаційні зони та заповідники
Соціальна сфера	реалізовувати свої внутрішні та зовнішні соціальні програми
	розвивати персонал компанії через систему професійної підготовки кадрів
	здійснювати спонсорську та доброчинну діяльність на територіях присутності, підтримуючи тим самим соціальний добробут, безпеку і стабільність
	брати участь у спонсорських і благодійних програмах регіонального та загальнодержавного значення, спрямованих на розв'язання гострих загальнонаціональних проблем
	підтримувати культуру, спорт, освіту та охорону здоров'я
	бути активним учасником соціального діалогу, регулярно провадити громадські слухання з заінтересованими сторонами (стейкхолдерами)
	підвищувати відкритість і прозорість своєї діяльності через системи регулярної нефінансової (соціальної) звітності і міжнародної звітності, що дає змогу поліпшити якість управління виробництвом, соціальним розвитком і нефінансовими ризиками

Джерело: складено авторами на основі [22]

Центр «Розвиток КСВ», експертна організація зі сталого розвитку, створила перший Каталог внеску бізнесу в перемогу України. Партнер Каталог – національний проєкт з розвитку підприємництва та експорту Дія.Бізнес. Каталог вже налічує діяльність понад 300 компаній [8].

Каталог включає перелік компаній за алфавітом та опис їх кейсів підтримки. В каталозі зібрано практики 314 компаній, серед яких 227 – національні, 83 – міжнародні [8] рис. 1.

Компанії-учасники представляють: малий та середній бізнес – 124 компанії, великий бізнес – 189 і 1 бізнес-асоціація [8] рис. 2.

ТОП-6 галузей компаній, що представлені в Каталогі кейсів CSR – IT-сфера (87 компаній), сільське господарство (37 компаній), готельно-ресторанний бізнес (23 компанії) і роздрібна торгівля (23 компанії), промисловість і виробництво (17 компаній) та логістика (15 компаній), інші сектори економіки – 112 компаній (рис. 3).

Основні напрями добровільної допомоги від компаній України наведено на рис. 4.

В Каталогі внеску бізнесу в Перемогу в російсько-українській війні організації, які проводять корпоративно-соціальну політику, сформовані за алфавітом. Наприклад, щодо Корпорації «АТБ» наведено інформацію [8]:

Національна компанія, велика

Магазини мережі АТБ працюють, забезпечують покупців продуктами харчування та товарами першої необхідності у максимальному обсязі. На касах видають готівку до від 500 до 6000 грн для населення. Відкрили підвальні приміщення для всіх, кому нема де сховатися в період повітряної тривоги.

Компанія сформувала резервні фонди продуктів харчування і в першу чергу допомагає та забезпечує військові частини ЗСУ, об'єднання територіальної оборони, резервістів.

Надала українцям допомогу продуктами харчування та товарами першої необхідності на суму понад 100 мільйонів гривень. Основні зусилля компанії спрямовані на надання допомоги мирним жителям під час евакуаційних заходів, населенню у містах прямих бойових зіткнень, медичним установам та дитячим лікарням, волонтерським організаціям та рухам, місцям тимчасового знаходження переселенців.

Корпорація АТБ запустила національний проєкт збору гуманітарної допомоги продуктами харчування та товарами першої необхідності для потреб підрозділів ЗСУ та ТРО у магазинах власної торговельної мережі. Тільки за перші дні реалізації проєкту, було зібрано

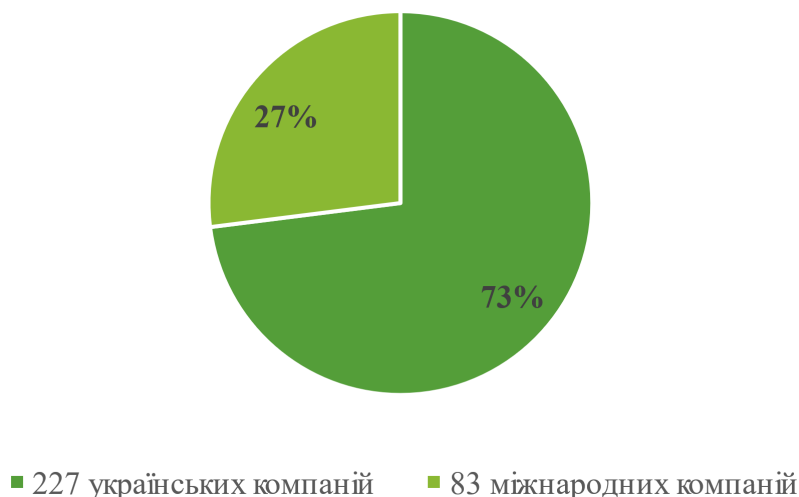

Рисунок 1 – Компанії, які представлені в каталозі внеску бізнесу у перемогу України
 Джерело: складено авторами на основі [8]

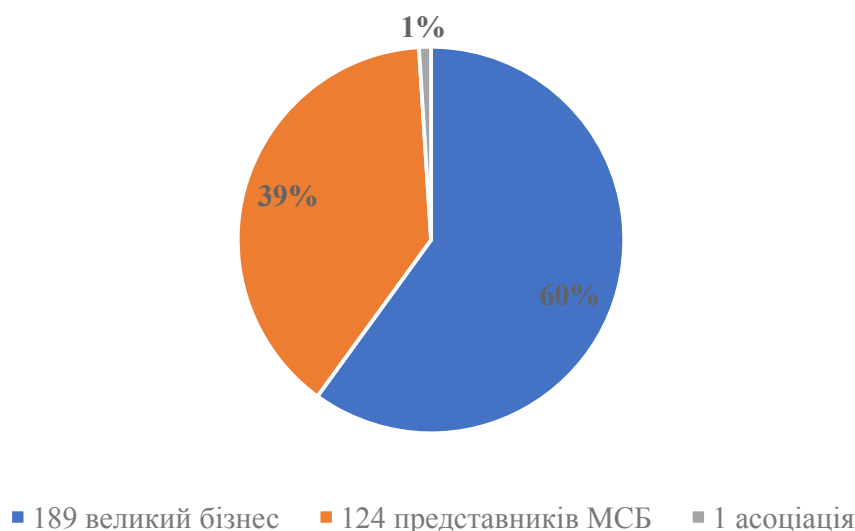

Рисунок 2 – Сегментація компаній, які представлені в каталозі внеску бізнесу у перемогу України

Джерело: складено авторами на основі [8]

понад 8 тонн необхідних товарів та продуктів харчування.

Запустили власні прямі імпорتنі поставки продуктів харчування та товарів першої необхідності до магазинів торговельної мережі «АТБ».

Напрямок: допомога продуктами, гуманітарна допомога, логістика

Напрямок: допомога армії

Напрямок: розміщення

Вартість: 100 млн грн [8].

На сайті Корпорації «АТБ» у розділі Корпоративна соціальна відповідальність зазначено, що «Соціально відповідальне ведення бізнесу – одне з пріоритетних завдань Корпорації «АТБ»

[19]. Програми, спрямовані на реалізацію цього завдання, є невід'ємною частиною стратегії компанії» та розміщено актуальну інформацію щодо КСВ у підрозділах: Соціальні проекти, Спонсорство, Благодійність та Благодійний фонд [19].

У 2011 р. Європейська Комісія прийняла оновлену стратегію КСВ [3], яка поєднує горизонтальні підходи до сприяння КСВ з більш конкретними підходами для окремих секторів та сфер політики. Європейська комісія висуває нове визначення КСВ як «відповідальності підприємств за їхній вплив на суспільство» [18]. До цього визначення Європейська Комісія визначила корпоративну соціальну відповідальність (КСВ) як «концепцію,

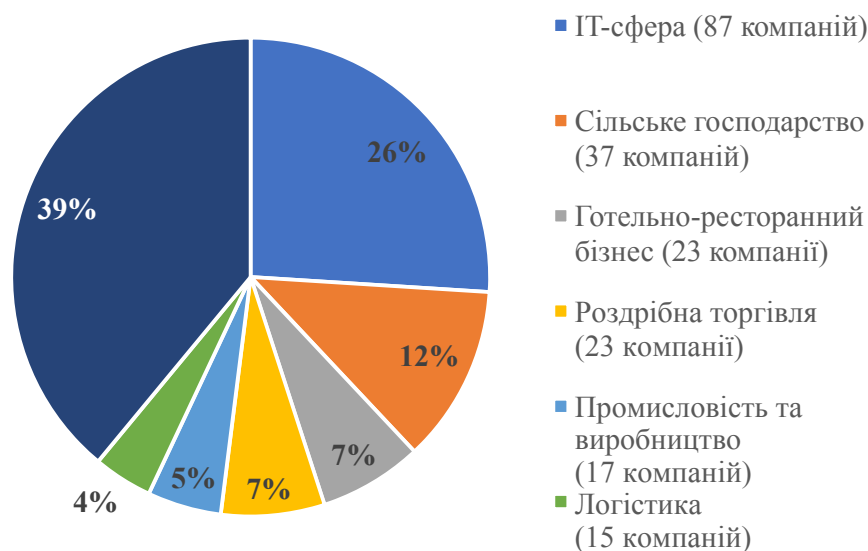

Рисунок 3 – ТОП-6 галузей економіки, які представлені в каталозі внеску бізнесу у перемогу України

Джерело: складено авторами на основі [8]

Основні напрями допомоги від компаній

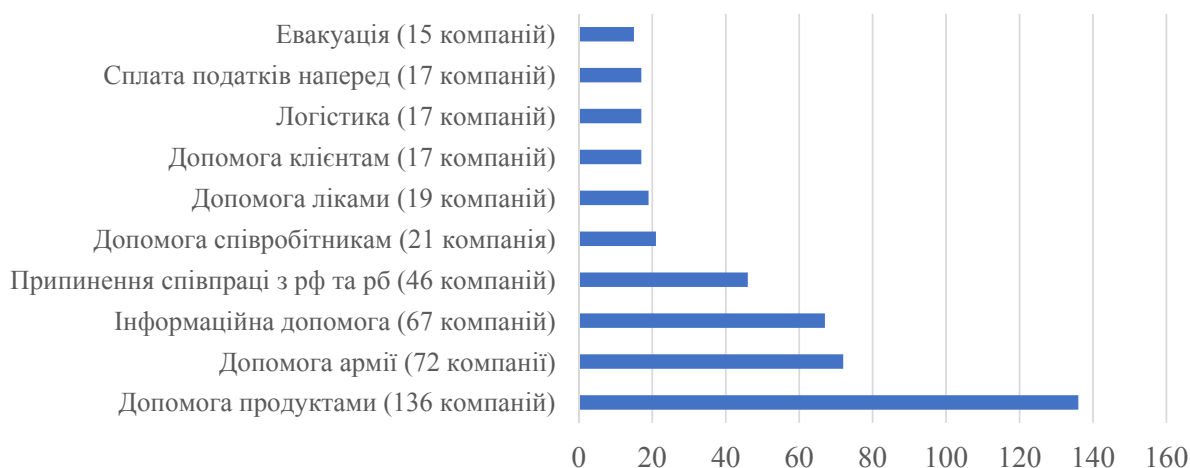

Рисунок 4 – Види допомоги КСВ

Джерело: складено авторами на основі [8]

за допомогою якої організації добровільно враховують соціальні та екологічні проблеми у своїх бізнес-операціях та у взаємодії зі своїми зацікавленими сторонами» [4].

Стратегічний підхід до КСВ стає все більш важливим для конкурентоспроможності підприємств. Це може принести переваги з точки зору управління ризиками, економії коштів, доступу до капіталу, відносин з клієнтами, управління людськими ресурсами та інноваційного потенціалу [5].

Завдяки КСВ підприємства вносять значний внесок у досягнення цілей ЄС щодо сталого розвитку та висококонкурентної соціальної ринкової

економіки. КСВ лежить в основі цілей стратегії «Європа 2020» щодо розумного, сталого та інклюзивного зростання, включаючи рівень зайнятості у 75% [5]. Допомога в пом'якшенні соціальних наслідків поточної економічної кризи, включаючи втрату робочих місць, є частиною соціальної відповідальності підприємств. КСВ пропонує низку цінностей, на основі яких можна побудувати більш згуртоване суспільство та на яких базується перехід до сталої економічної системи.

Згідно з цими принципами та настановами, КСВ охоплює права людини на працю та працевлаштування (такі як навчання, різноманіття,

гендерна рівність, здоров'я та благополуччя працівників), екологічні питання (такі як біорізноманіття, зміна клімату, ефективне використання ресурсів, оцінка життєвого циклу та запобігання забрудненню), а також боротьбу з хабарництвом та корупцією. Залучення та розвиток громади, інтеграція людей з обмеженими можливостями та інтереси споживачів, включаючи конфіденційність, також є частиною порядку денного КСВ. Пропагування соціальної та екологічної відповідальності через ланцюги постачання та розкриття нефінансової інформації визнаються важливими наскрізними питаннями. Європейська Комісія прийняла Повідомлення про політику ЄС та волонтерство, в якому вона визнає волонтерство працівників як прояв КСВ [6].

Законодавство ЄС вимагає від великих, малих та середніх компаній та всіх зареєстрованих на біржі організацій (крім мікропідприємств) надавати нефінансову звітність щодо впливу організацій на сталий розвиток в контексті екологічних, соціальних та управлінських принципів ESG корпоративного управління для сталого розвитку.

Корпоративна відповідальність та прозорість є фундаментальними для будь-якої компанії, яка прагне досягти успіху в сфері сталого розвитку. Оскільки зацікавлені сторони все більше вимагають підзвітності, компаніям необхідно прийняти прозорий підхід у своїх практиках сталого розвитку. Це означає не лише взяти зобов'язання, але й відкрито звітувати про прогрес й проблеми. Прозорість створює та зміцнює довіру споживачів, інвесторів і регуляторних органів, які мають вирішальне значення для довгострокового успіху організації [14].

Поява нових економічних, соціальних й екологічних пріоритетів, заснованих на збалансованості структури виробництва й споживання, інноваційні технології та інвестиції передбачають необхідність трансформації національних систем управління на локальному, регіональному та національному рівнях, головним завданням якої є гармонізація з європейським законодавством [15].

Для розвитку КСВ в Україні в умовах зеленої та цифрової трансформації необхідно впроваджувати нові сталі моделі, зокрема смартекономіку, smart-спеціалізацію, зелену економіку, цирку-

лярну економіку та сталу біоекономіку, яка має цілі: забезпечення продовольчої безпеки, стале управління природними ресурсами, посилення європейської конкурентоспроможності та створення нових робочих місць, пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптація до них, зменшення залежності від несталих ресурсів.

Висновки. КСВ – це концепція, яка відображає якість відносин між організацією та суспільством. Концепція КСВ сприяє сталому розвитку, який має три виміри – економічний, соціальний та екологічний.

Громадяни справедливо очікують, що організації усвідомлюють свій позитивний та негативний вплив на суспільство та навколишнє середовище. Виконання таких зобов'язань передбачає ведення соціально-відповідального бізнесу та КСВ.

Органи державної влади відіграють важливу роль у підтримці та заохоченні соціально-відповідального бізнесу та КСВ. ЄС включив КСВ до Порядку денного щодо сталого розвитку до 2030 року.

Європейська комісія визначила КСВ як відповідальність організацій за їхній вплив на суспільство, отже КСВ має бути під управлінням організацій. Організації можуть стати соціально-відповідальними при інтеграції у свою стратегію та діяльність: економічних, соціальних, екологічних, етичних проблем, проблем споживачів та прав людини відповідно до законодавства.

Отже, по-перше, для організацій КСВ забезпечує переваги щодо конкурентоспроможності, інвестицій, відносин з споживачами, лояльності персоналу, стабільності діяльності, економії ресурсів, здатності до інновацій та зеленого й цифрового переходу. По-друге, для економіки КСВ передбачає розвиток організацій у сталий та інклюзивний спосіб, що зміцнює їх конкурентоспроможність. По-третє, для суспільства КСВ генерує цінності, на основі яких розбудовується стале та інклюзивне суспільство, позитивний внесок в економічний, екологічний та соціальний прогрес шляхом зеленого та цифрового переходу, впровадження нових сталих моделей, зокрема смартекономіку, smart-спеціалізацію, зелену економіку, циркулярну економіку та сталу біоекономіку з метою досягнення сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Bowen H. R. Social responsibilities of the businessman. Iowa City : University of Iowa Press, 2013. 248 p.
2. Carroll A. B. The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders. *Business Horizons*. 1991. pp. 55–66.
3. COM(2011)681. A renewed EU strategy 2011–14 for Corporate Social Responsibility. URL: [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2011\)0681/com_com\(2011\)0681_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2011)0681/com_com(2011)0681_en.pdf)
4. COM(2001)366. GREEN PAPER Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility. URL: [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/committees/deve/20020122/com\(2001\)366_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/committees/deve/20020122/com(2001)366_en.pdf)
5. COM(2008)774. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION on the European Competitiveness Report 2008. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52008DC0774>

6. COM(2011)568. Communication on EU Policies and Volunteering: Recognising and Promoting Crossborder Voluntary Activities in the EU". URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52011DC0568>
7. CSR-UKRAINE. URL: <https://csr-ukraine.org/about/> (дата звернення: 07.04.2025).
8. CSR-UKRAINE. Каталог внеску бізнесу в Перемогу в російсько-українській війні. URL: <https://csr-ukraine.org/catalog-actions-of-companies-in-the-russian-ukrainian-war/> (дата звернення: 07.04.2025).
9. Ward H. Public sector roles in strengthening corporate social responsibility: taking stock. 2004. URL: <https://www.iied.org/16014iied> (дата звернення: 07.04.2025).
10. World Business Council on Sustainable Development. URL: <https://www.wbcsd.org/> (дата звернення: 07.04.2025).
11. Байло В. В. Корпоративна соціальна відповідальність – запорука сталого розвитку бізнесу. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2024. No. 326(1). С. 327–334. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-51>
12. Білан О. Корпоративна соціальна відповідальність як чинник сталого розвитку підприємств регіону. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2016. № 21. С. 40–46.
13. Бочарова Н.А., Федотова І.В. Дослідження КСВ як основи концепції сталого розвитку підприємства. *Економіка транспортного комплексу*. 2020. № 36. С. 57–76. DOI: <https://doi.org/10.30977/ЕТК.2225-2304.2020.36.0.57>
14. Будякова О. Ю., Конченко Д. Р. Сучасні тенденції визначення принципів ESG у корпоративному сталому розвитку. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент»*. 2024. № 60. С. 4–11. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-2675/2024-60-1>
15. Зелена трансформація та стала біоекономіка : монографія / за наук. ред. А. А. Олешко, О. Ю. Будякової. Київ : КНУТД, 2024. 497 с. DOI: <https://doi.org/10.30857/978.617.7763.34.4>
16. Іршак О., Коломісць О., & Черепанин А. Види корпоративної соціальної відповідальності в контексті досягнення цілей сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-13>
17. Клименко І. М. Корпоративна соціальна відповідальність в контексті цілей сталого розвитку. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 8. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1292> (дата звернення: 07.04.2025).
18. Корпоративна соціальна відповідальність: моделі та управлінська практика: підручник / Саприкіна М.А. та ін.; за ред. О.С. Редькіна. Київ : Вид-во «Фарбований лист», 2011. 480 с.
19. Корпорація АТБ. Корпоративна соціальна відповідальність. URL: <https://www.atb.ua/page/csr> (дата звернення: 07.04.2025).
20. Лиска П. Управління корпоративною соціальною відповідальністю підприємства як фактор сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-89>
21. Охріменко О. О., Фоменко Д. В., & Ситайло У. В. Інтеграція цілей сталого розвитку ООН у бізнес-стратегії корпоративної соціальної відповідальності: виклики та можливості консалтингу. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2024. № 10. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13326287>
22. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку : монографія / А. М. Колот, О. А. Грішнова та ін. Київ : КНЕУ, 2012. 501 с.
23. Фірсова С.Г., Білорус Т.В. Корпоративна соціальна відповідальність як основа сталого розвитку організації, держави та суспільства. *Зелена трансформація та стала біоекономіка : монографія / за наук. ред. А. А. Олешко, О. Ю. Будякової*. Київ : КНУТД, 2024. С. 5–39. DOI: <https://doi.org/10.30857/978.617.7763.34.4>

References:

1. Bowen H. R. (2013) Social responsibilities of the businessman. Iowa City: University of Iowa Press. 248 p.
2. Carroll A. B. (1991) The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders. *Business Horizons*. pp. 55–66.
3. COM(2011)681. A renewed EU strategy 2011–14 for Corporate Social Responsibility. Available at: [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2011\)0681_/com_com\(2011\)0681_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2011)0681_/com_com(2011)0681_en.pdf)
4. COM(2001)366. GREEN PAPER Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility. Available at: [https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/committees/deve/20020122/com\(2001\)366_en.pdf](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/committees/deve/20020122/com(2001)366_en.pdf)
5. COM(2008)774. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION on the European Competitiveness Report 2008. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52008DC0774>
6. Communication on EU Policies and Volunteering: Recognising and Promoting Crossborder Voluntary Activities in the EU" COM(2011)568. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52011DC0568>
7. CSR-UKRAINE. Available at: <https://csr-ukraine.org/about/>
8. CSR-UKRAINE. Catalog of business contribution to the Victory in the Russian-Ukrainian war. Available at: <https://csr-ukraine.org/catalog-actions-of-companies-in-the-russian-ukrainian-war/>
9. Ward H. (2004) Public sector roles in strengthening corporate social responsibility: taking stock. Available at: <https://www.iied.org/16014iied>
10. World Business Council on Sustainable Development. Available at: <https://www.wbcsd.org/>
11. Bailo V. V. (2024). Korporatyvna sotsialna vidpovidalnist – zaporuka staloho rozvytku biznesu [Corporate social responsibility is the key to sustainable business development]. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, no. 326(1), pp. 327–334. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-51>

12. Bilan O. (2016) Korporatyvna sotsialna vidpovidalnist yak chynnyk staloho rozvytku pidpriemstv rehionu [Corporate social responsibility as a factor of sustainable development of regional enterprises]. *Rehionalni aspekty rozvytku produktyvnykh syl Ukrainy – Regional aspects of the development of productive forces of Ukraine*, no. (21), pp. 40–46. (in Ukrainian)
13. Bocharova N., & Fedotova I. (2020) Doslidzhennia ksv yak osnovy kontseptsii staloho rozvytku pidpriemstva [Research of CSR as a basis of the concept of sustainable development of the enterprise]. *Ekonomika transportnoho kompleksu – Economics of the transport complex*, (36), pp. 57–76. DOI: <https://doi.org/10.30977/ETK.2225-2304.2020.36.0.57> (in Ukrainian)
14. Budiakova O. Iu., Konchenko D. R. (2024) Suchasni tendentsii vyznachennia pryntsyviv ESG u korporativnomu stalomu rozvytku [Current trends in defining ESG principles in corporate sustainable development]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: "Ekonomika i menedzhment" – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: "Economics and Management"*, no. (60), pp. 4–11. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-2675/2024-60-1> (in Ukrainian)
15. Oleshko A. A., Budiakova O. Yu. (2024) (eds.) *Zelena transformatsiia ta stala bioekonomika: monohrafiia* [Green transformation and sustainable bioeconomy: a monograph]. Kyiv : KNUTD. 497 p. DOI: <https://doi.org/10.30857/978.617.7763.34.4> (in Ukrainian)
16. Irshak O., Kolomiets O., & Cherepanyn A. (2024) Vydy korporativnoi sotsialnoi vidpovidalnosti v konteksti dosiahnennia tsilei staloho rozvytku [Types of corporate social responsibility in the context of achieving sustainable development goals]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, no. (59). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-13> (in Ukrainian)
17. Klymenko I. M. (2018) Korporatyvna sotsialna vidpovidalnist v konteksti tsilei staloho rozvytku [Corporate social responsibility in the context of sustainable development]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – Public administration: improvement and development*, vol. 8. Available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1292> (in Ukrainian)
18. Redkina O. S. (Eds.) (2011) *Korporatyvna sotsialna vidpovidalnist: modeli ta upravlinska praktyka: pidruchnyk* [Corporate social responsibility: models and management practice: a textbook]. Kyiv. (in Ukrainian)
19. *Korporatsiia ATB. Korporatyvna sotsialna vidpovidalnist* [ATB Corporation. Corporate social responsibility]. Available at: <https://www.atb.ua/page/csr>
20. Lyska P. (2023) Upravlinnia korporativnoiu sotsialnoiu vidpovidalnistiu pidpriemstva yak faktor staloho rozvytku [Corporate Social Responsibility Management as a Factor of Sustainable Development]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, no. (54). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-89> (in Ukrainian)
21. Okhrimenko O. O., Fomenko D. V., & Sytailo U. V. (2024). Intehratsiia tsilei staloho rozvytku OON u biznes-stratehii korporativnoi sotsialnoi vidpovidalnosti: vyklyky ta mozhlyvosti konsaltnhu [Integration of the UN Sustainable Development Goals into corporate social responsibility business strategies: challenges and opportunities for consulting]. *Zdobutky ekonomiky: perspektyvy ta innovatsii – Economic achievements: prospects and innovations*, no. (10). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.133262879> (in Ukrainian)
22. Kolot A., Hrishnova O. (2012) *Sotsialna vidpovidalnist: teoriia i praktyka rozvytku : monohrafiia* [Social Responsibility: theory and practice of development: monograph]. Kyiv: KNEU, 501 p. (in Ukrainian)
23. Firsova S. H., Bilorus T. V. (2024) Korporatyvna sotsialna vidpovidalnist yak osnova staloho rozvytku orhanizatsii, derzhavy ta suspilstva [Corporate Social Responsibility as a Basis for Sustainable Development organizations, the state and society]. In A. A. Oleshko, O. Yu. Budiakovo i a (Eds.). *Zelena transformatsiia ta stala bioekonomika: monohrafiia*. Kyiv: KNUTD. DOI <https://doi.org/10.30857/978.617.7763.34.4> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 09.04.2025